

La inevitable condició europea de l'economia catalana

VISTA PRÈVIA

Si les enquestes demoscòpiques mostren algun escull al suport a la independència de Catalunya, aquest és el temor a una hipotètica sortida de la UE. Quedar fora de les dels institucions comunitàries podria fer canviar d'opinió a molts dels que volen un estat propi. Però si ens hi mirem amb detall, veurem que aquest fantasma no ens ha d'espantar, perquè hi ha moltes maneres de beneficiar-se dels avantatges del club comunitari sense formar-ne part.

Tot i que és difícil arribar a conclusions definitives sobre la viabilitat econòmica de la independència de Catalunya, almenys sí que podem dir que no hi ha cap informe ni cap economista que consideri que l'economia catalana no podria sobreviure fora de l'Estat espanyol. Encara que sembli mentida, les estimacions que s'han publicat fins ara o bé afirmen o bé donen a entendre que les característiques de la nostra economia permetrien finançar un estat independent, per bé que no hi ha unanimitat sobre quines serien les conseqüències concretes de la nova situació.

Els informes impulsats pel ministeri espanyol d'Afers Exteriors, per exemple, asseguren que la independència de Catalunya tindria uns efectes desastrosos per a l'economia catalana. De vegades diuen que serien «adversos», de vegades «negatius». Però mai letals, perquè ni tan sols els argumentaris del govern espanyol —perquè es tracta d'argumentaris, més que d'informes— gosser afirmar que als catalans els seria impossible viure fora de l'Estat espanyol.¹ Val la pena llegir-los i adonar-se que no són gaire útils per preveure els efectes que podria tenir la independència en l'economia de Catalunya, perquè no són gaire rigorosos i en canvi, sí molt ideològics.

Una cosa semblant podem dir del recent *La cuestión catalana II. Balanzas fiscales y tratamiento*

¹ DIRECCIÓN GENERAL DE RELACIONES ECONÓMICAS INTERNACIONALES. *Nota interna consecuencias económicas de una hipotética independencia de Cataluña*; i *Por la convivencia democrática*.

Jordi Fortuny
Periodista
jordifortuny1@gmail.com

» No és imprescindible formar part de la UE perquè els intercanvis comercials amb els països comunitaris estiguin lliures d'aranzels

*fiscal de Catalunya*² de l'Institut de Estudios Económicos. El rigor científic del document, que li aportaria l'investigador Ángel de la Fuente (1962), queda força en entredit per les sorprenents referències al paper de l'Exèrcit espanyol si Catalunya declarés la independència, incorporades a l'informe per l'economista Clemente Polo (1950). Però també s'ha d'admetre que, al costat d'aquestes aportacions al debat, n'hi ha d'altres de més serioses que avisen d'esculls importants per al procés d'emancipació català. Tan importants, diuen, que el podrien fer fracassar.

Una d'aquestes aportacions és la del doctor Francesc Granell (1944), de la Universitat de Barcelona, un dels economistes que ha alçat la veu amb més claredat en aquest sentit. Des del primer moment, Granell s'ha mostrat preocupat per la possibilitat que la política internacional posi traves insuperables al procés sobiranista. Ho explica a l'article «Catalunya i la Unió Europea», un dels textos inclosos en el llibre *Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*,³ del Col·legi d'Econo-

mistes, una referència imprescindible que citarem més d'una vegada.

Granell es basa en consideracions de caràcter polític per alertar dels perills de la secessió, però no diu que la independència sigui impossible. Per ser precisos, diu que «una Catalunya independent no pot aspirar a continuar sent membre de la UE si no es converteix en un estat reconegut per tots els estats membres de la UE», i que aquesta qüestió és cabdal perquè «Catalunya no es pot permetre quedar marginada de la UE».

És a dir, des d'una posició que vol ser molt realista, assenyala el fet de ser o no membre de la UE com el factor clau de la viabilitat d'una Catalunya independent, i en això coincideix amb altres visions molt més optimistes sobre els efectes de la plena sobirania. Els divuit autors d'*Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència* també arriben, en general, a la mateixa conclusió: la independència tindria uns efectes positius, sempre que el futur estat continués sent membre del club europeu. Com ja havien dit abans els autors del llibre *Com Àustria o Dinamarca. La Catalunya possible*,⁴ Modest Guinjoan (1954), Xavier Cuadras Morató (1965) i Miquel

Puig (1954): «la nostra visió de la Catalunya independent és la d'un estat integrat a la Unió Europea i a la zona euro».

Alguns dels autors del llibre del Col·legi d'Economistes opinen que la separació de l'Estat espanyol seria bona per a l'economia catalana fins i tot en el cas que Catalunya hagués de quedar fora de la UE —escenari que poca gent desitja. I encara hi ha una altra opció, la de l'economista Antoni Soy, autor del llibre *Sortir de l'euro per sortir de la crisi?*,⁵ que també defensa la continuïtat d'una Catalunya independent dins de la UE, però fora de l'euro. És a dir, fora de la Unió Monetària Europea (UME).

Les raons per quedar-se a la UE

En definitiva, podem dir que els experts consideren que Catalunya, com a estat independent, se'n podria sortir. També sense ser membre de la UE. Però que més val que ho continuï sent. La llista d'arguments perquè aquesta sigui l'opció amb més adeptes és llarga, però es poden resumir en aquests quatre:

1. Ja fa quasi tres dècades que l'economia catalana forma part del mercat comú i, fins ara, el balanç és positiu. El fet que Catalunya sigui contribu-

2 DE LA FUENTE i POLO, *La cuestión catalana II. Balanzas fiscales y tratamiento fiscal de Cataluña*.

3 AMAT (et al), *Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*.

4 GUINJOAN, CUADRAS i PUIG, *Com Àustria o Dinamarca. La Catalunya possible*.

5 SOY, *Sortir de l'euro per sortir de la crisi?*

Suïssa, Noruega, Islàndia i Liechtenstein formen l'EFTA, que va abolir els aranzels entre ells el 1966. El 1994, van signar un tractat amb la UE per crear l'Espai Econòmic Europeu

Taula 01

Indicadors socioeconòmics de països europeus petits

- ent net a les arques de la UE no és un inconvenient, perquè els beneficis d'aquesta situació superen les nostres aportacions amb escreix.
- Un altre argument és la lliure circulació de mercaderies pels 28 estats membres i els seus socis comercials. Els béns i serveis circulen sense barreres aranzelàries per aquest gran mercat de 500 milions d'habitants.
 - La ciutadania europea i la lliure circulació de persones són també factors de prosperitat per als europeus comunitaris.
 - La moneda única, l'euro, i el sistema institucional de la UME formen part de l'escenari de seguretat i estabilitat que necessiten les economies europees.

	Població*	PIB (PPP)**
Països Baixos	16.730.348	32.900
Bèlgica	11.094.850	29.900
Portugal	10.541.840	19.500
Suècia	9.482.855	31.800
Àustria	8.443.018	32.400
Suïssa	7.954.662	39.600
Catalunya	7.435.930	29.302
Dinamarca	5.580.516	31.500
Finlàndia	5.401.267	28.800
Noruega	4.985.870	46.900
Irlanda	4.582.768	32.500

Font: GUINJOAN, CUADRAS i PUIG, *Com Àustria o Dinamarca. La Catalunya possible*, pàg. 15

*A 1 de gener de 2012. Eurostat. **PIB per habitant en euros a preus corrents en PPP (Paritat de Poder de Compra), 2011. Eurostat i Idescat

Aquests quatre factors no estan per ordre. Tots quatre són importants. O més aviat, per ser precisos, estan interrelacionats. Però s'ha de reconèixer que a partir de la crisi global de 2007 la qüestió monetària ha agafat una preeminència que l'ha fet passar al davant d'altres consideracions a l'hora de valorar els avantatges de la integració europea.

Sense la UME, diuen uns, molts països de la zona euro s'enfrontarien a dificultats gravíssimes per finançar-se. En un altre extrem hi ha els que recorden que la crisi econòmica i els desequi-

libris socials i polítics han fet recular molt la reputació de l'euro i la UE, i les crítiques a les institucions europees s'han escampat com la pólvora. Però tot i així, com hem dit abans, entre els experts hi ha poques discussions: els avantatges de formar part almenys de la UE superen els inconvenients, i encara més per als països de les característiques de Catalunya.

De tota manera, en el procés de transició nacional res no està escrit i no

es pot descartar cap hipòtesi. Tampoc la d'una Catalunya fora de la UE durant un període que tant podria ser curt com llarg o, fins i tot, permanent, encara que aquesta possibilitat sigui força improbable. Si aquesta situació no desitjada s'arribés a produir, caldria evitar que els quatre grans avantatges que hem assenyalat se'ns gressin en contra i es convertissin en quatre grans inconvenients per al funcionament de l'economia i del país.

» Turquia, Andorra, Mònaco i San Marino, per exemple, formen part de l'anomenada Unió Duanera de la Unió Europea, que els garanteix un tracte preferent en matèria comercial

Taula 02

Saldo comercial català amb l'exterior (en milions d'euros)

	2002	2012
Saldo amb la resta de l'Estat espanyol	14.398	6.120
Saldo amb l'estranger	-4.171	10.756
Saldo exterior	10.227	16.966

Font: GUINJOAN, CUADRAS i PUIG, *Com Àustria o Dinamarca. La Catalunya possible*, i Idescat

La vida fora de la UE

De fet, hi ha tres països europeus que podem qualificar de pròspers i avançats que no formen part de la UE: Suïssa, Noruega i Islàndia. I no passa res. A ningú se li ocorre dir que aquests tres països estan al caire de l'abisme econòmic per no ser membres del mercat únic, com afirmen els informes del govern espanyol sobre els efectes de la independència de Catalunya. Com s'ho fan per superar els inconvenients de viure fora del club dels 28? Anem a veure-ho.

Comencem per analitzar el comerç exterior, que s'ha convertit en un dels pilars fonamentals de l'economia catalana. La relació amb els altres països de la UE és vital, perquè les exportacions catalanes als 27 socis comunitaris —és a dir, sense comptar les vendes a la resta de l'Estat espanyol— repre-

senten al voltant del 63% de totes les vendes a l'exterior. Al mateix temps, les importacions catalanes dels països de la UE sumen també un 60% del total aproximadament.

Tot això, sense la lliure circulació de mercaderies al mercat comú, seria impensable. Si hi haguessin barreres aranzelàries a les fronteres, les exportacions catalanes s'encaririen i, per tant, disminuirien. Els productes d'importació, alguns imprescindibles, s'apujarien molt de preu. La competitivitat de l'economia catalana cauria en picat. Els aranzels són, precisament, una de les plagues bíbliques que assolarien Catalunya si haguéssim de sortir de la UE, segons els informes del govern espanyol i també, de la potent fundació que presideix José María Aznar (1953), la FAES.⁶

6 FUNDACIÓN FAES, *20 preguntas con respuesta sobre la secesión de Cataluña*.

Però no és imprescindible formar part de la UE perquè els intercanvis comercials amb els països comunitaris estiguin lliures d'aranzels. Primer de tot, perquè els aranzels van en contra de la doctrina de l'Organització Mundial del Comerç, a la qual pertanyen Espanya i tots els altres països comunitaris, que propugna la disminució dels obstacles al comerç internacional.

Suïssa, Noruega, Islàndia i el microestat de Liechtenstein són un bon exemple d'això que diem. Des del segle passat, aquests quatre països formen part de la European Free Trade Association, l'EFTA, que va abolir els aranzels entre els membres de l'associació el 1966, ja fa 48 anys! Molt després, el 1994, van signar un tractat amb la UE per crear conjuntament l'Espai Econòmic Europeu, que permet que els estats EFTA participin del mercat únic europeu sense ser membres de la UE.

El pes de les multinacionals

És difícil imaginar-se que una hipotètica exclusió de Catalunya de la UE impedís la seva incorporació a l'EFTA, una organització que queda molt lluny de la influència del govern espanyol. O que impedís la signatura d'un tractat de lliure comerç amb la mateixa UE, com ja passa amb altres països: Tur-

Els països de l'EFTA es beneficien de l'abolició del control de passaports dels acords de Schengen en les mateixes condicions que els països comunitaris que han signat l'acord

quia, Andorra, Mònaco i San Marino, per exemple, formen part de l'anomenada Unió Duanera de la Unió Europea, que els garanteix un tracte preferent en matèria comercial.

A l'hora de la veritat, les grans multinacionals que tenen activitats industrials a casa nostra, pel seu propi interès, demanarien per a Catalunya l'estatus de soci comercial amb totes les conseqüències. Són empreses que no es poden permetre l'aixecament de barreres aranzelàries entre l'economia catalana i les dels altres països europeus. I n'hi ha moltíssimes: alemanyes (Volkswagen, Siemens, BASF, Bayer, Henkel, Freudenberg...), japoneses (Nissan), suïsses (Novartis, Nestlé...), franceses (Alstom, Danone...), belgues (Solvay), britàniques (Reckitt Benckiser), italianes (Pirelli) i fins i tot espanyoles (Repsol). Totes elles tenen connexions més o menys estretes amb la gran banca i amb els governs europeus, i si fes falta les farien valer, com fan sempre.

Schengen, en la corda fluixa

L'altra gran preocupació si Catalunya sortís de la UE seria preservar la lliure circulació de persones a través de les fronteres europees. Ara això és possible a dins de l'anomenada Àrea Schengen, formada per 26 països, la gran majoria

membres de la UE. Perquè n'hi ha alguns que no ho són, com els ja esmentats Suïssa, Noruega, Islàndia i Liechtenstein, que es beneficien de l'abolició del control de passaports dels acords de Schengen en les mateixes condicions que els altres 22, tots ells comunitaris.

Perquè... si en aquests moments és possible imaginar-se una Catalunya fora de la UE, és impossible imaginar-se-la sense la lliure circulació de mercaderies i persones amb els altres països europeus, com tenen Suïssa, Noruega i companyia. Per posar un exemple pràctic, el volum ingent de mercaderies que circulen per carretera i travessen cada dia la frontera de la Jonquera en els dos sentits no resistirien ni 24 hores un pas de duanes amb control de passaports. Un obstacle d'aquesta mena no solament penalitzaria les importacions i exportacions catalanes, sinó també les espanyoles que utilitzen aquesta ruta, que no té cap alternativa a la vista.

A més de les consideracions econòmiques, que fan difícil pensar en una sortida hostil o forçada de Catalunya de la UE, també hi ha factors legals i polítics que fan que aquest supòsit sigui inaudit. Seria gaire senzill —posem per cas— expulsar o excloure de la ciutadania europea, en bloc, els 7,4 milions de catalans? No, seria molt complicat i dolorós per tothom. En els 63 anys d'his-

tòria de les institucions europees no ha passat mai res de semblant. En canvi, sí que ha passat el contrari, quan el 1990 els 16 milions d'habitants de l'antiga República Democràtica Alemanya es van incorporar en bloc a la UE sense que es negociés cap mena de tractat d'adhesió.

En qualsevol cas, els efectes de la crisi econòmica en el mercat de treball han posat en qüestió la llibertat de moviments que la ciutadania europea, d'una banda, i l'Àrea Schengen d'una altra, atorguen als 500 milions d'europeus. Així, darrerament s'han encès totes les alarmes per diferents decisions dels governs alemany, francès i suís relacionades amb la lliure circulació dels ciutadans comunitaris. La pressió de les opinions públiques d'Alemanya, França i Suïssa, tots tres països Schengen, ha fet que els governs de Berlín, París i Berna hagin adoptat o tinguin en estudi diferents mesures per posar límits a la lliure circulació de persones. Per tant, si ningú no ho impedeix, fins i tot els països que ningú no vol excloure de la UE —com, per exemple, l'Estat espanyol) podrien patir una regressió en aquest aspecte.

Dins o fora de l'euro?

Hem deixat per al final la hipòtesi d'una sortida de Catalunya de l'euro, que seria una de les conseqüències directes de la

» Els governs de Berlín, París i Berna han adoptat o tenen en estudi diferents mesures per posar límits a la lliure circulació de persones de l'espai Schengen

sortida de la UE. Tot i el corrent d'opinió majoritari a favor de continuar dins del mercat comú i de l'euro en cas d'independència, l'economista Antoni Soy descarta que la sortida de la moneda única sigui una opció tràgica. Al contrari, la propugna, i recorda entre altres el cas de Suècia, un país ric que, tot i ser comunitari, no forma part de la UME.

És molt difícil pensar que Catalunya pogués seguir el mateix camí de Suècia, encara que tingui característiques semblants —Suècia té 9,4 milions d'habitants i Catalunya 7,4 milions, mentre que el PIB per habitant de Suècia és de 31.800 euros i el de Catalunya de 29.302 euros— perquè l'economia sueca manté un equilibri envejable i aquest no és el nostre cas. Com expliquen els autors de *Com Àustria o Dinamarca. La Catalunya possible*, mentre el deute públic de Catalunya està a punt d'igualar el PIB (95%), el de Suècia està sota mínims (-15,1%). Fins que el nivell d'endeutament de Catalunya no afluixi, una hipotètica divisa catalana ho tindria molt difícil, per no dir impossible, per guanyar-se el respecte dels mercats financers. Corregir aquests desequilibris no és impossible, però demana molt de temps, massa temps.

D'altra banda, seguint amb l'exemple de Suècia, la seva independència monetària és més nominal que efectiva, com és lògic. En un escenari d'integra-

ció econòmica com el que defineixen les regles del joc de la UE, pretendre la sobirania absoluta és il·lusori. Al contrari, la política monetària sueca és força similar a la del Banc Central Europeu (BCE), i tant aquesta institució, amb seu a Frankfurt, com el Banc de Suècia, a Estocolm, tenen com a objectiu de les polítiques respectives l'estabilitat dels preus. En aquests moments, posem per cas, el BCE es proposa «mantenir les taxes d'inflació per sota, però a prop del 2%», mentre que el seu col·lega suec vol «mantenir la inflació al voltant del 2%». Si això no és una fotocòpia, s'hi assembla molt.

Tornem a Catalunya. Atès que una sortida de la UE comportaria la sortida de l'euro, anem a veure què caldria fer en matèria monetària. Ara mateix, l'eurozona està formada per 18 països, tots ells membres de la UE, evidentment, però hi ha quatre petits estats europeus —Andorra, Mònaco, el Vaticà i San Marino— que no hi pertanyen i que també fan servir l'euro, en virtut de diferents tractats monetaris. Kosovo i Montenegro també l'utilitzen, però de facto, sense cap acord formal que ho avaluï.

Els experts assenyalen Andorra i Mònaco com els exemples a imitar si Catalunya sortís de la UME. El Principat d'Andorra té l'euro com a moneda oficial i els bancs que hi operen poden accedir als mecanismes de finançament del

BCE, d'acord amb els pactes que es van signar no fa gaire. Aquesta opció, sense ser l'òptima, seria més que acceptable per a una Catalunya exclosa de la UE. I com que ja hi ha precedents, no seria gaire complicada d'aplicar.

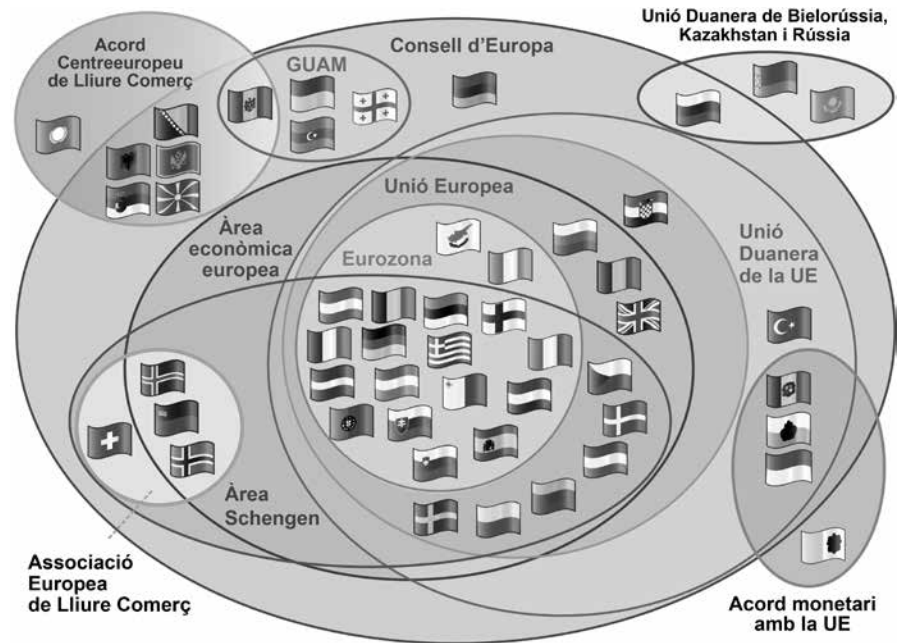
Una altra vegada les multinacionals, i els seus assessors

Ja hem assenyalat abans la capacitat de les empreses multinacionals d'influir en l'adopció de les decisions polítiques que afecten o poden afectar el seu negoci, i l'interès que tindrien a mantenir la lliure circulació de mercaderies i persones entre Catalunya i els altres països de la UE. Amb l'ús de l'euro passa una cosa similar, perquè tant el comerç com la circulació de capitals relacionats amb les grans empreses transnacionals fugen dels riscos de canvi com de la pesta: la condició que la moneda del país d'origen sigui la mateixa o, almenys, tingui un canvi estable amb la moneda del país de destí és condició *sine qua non* perquè aquestes transaccions es produeixin de manera fluida. L'única excepció són els moviments especulatius que es poden produir en els països amb economies emergents, que busquen el màxim guany possible per retribuir precisament els riscos que prenen els inversors i les empreses.

Andorra, Mònaco, el Vaticà i San Marino no pertanyen a la UE <<
però fan servir l'euro en virtut de diferents tractats. Kosovo
i Montenegro també l'utilitzen, però de facto, sense cap acord formal

Gràfica 01

Organitzacions Supranacionals Europees

Font: <http://en.wikipedia.org/wiki/Eurozone>

Però aquest és un exemple que a Europa, per raons òbvies, no ens serveix.

Arribat el cas, les multinacionals i les grans empreses financeres farien servir el seu pes per evitar els efectes adversos d'un procés d'independència de Catalunya en l'àmbit monetari. És a dir, influirien perquè l'euro continués sent la moneda oficial de Catalunya. Per moltes raons. Massa sovint ignorem que els grans serveis públics que permeten el funcionament de l'economia catalana, per exemple, estan prestats per grans multinacionals europees que patirien estralls en les xifres de negoci si Catalunya abandonés l'euro.

Les empreses líders dels sectors de les telecomunicacions, l'energia o el subministrament d'aigua potable a Catalunya són, efectivament, companyies multinacionals europees que tenen els centres de decisió en diferents països. Les telecomunicacions són cosa de Telefónica, una empresa espanyola amb grans interessos a Catalunya i molt influent a Madrid, on té la seu social. Per pura lògica empresarial, l'última cosa que voldria Telefónica en cas que Catalunya sortís de la UME seria que deixés d'utilitzar l'euro, un factor que penalitzaria fortament el negoci d'aquesta empresa. Crec que així opinaria Rodrigo Rato (1949), exministre espanyol, exdirector del Fons Monetari Internacional i un dels alts assessors de Telefónica.

El mateix passaria amb la companyia líder del subministrament d'aigua potable a Catalunya, el grup Agbar. Té la seu social a Barcelona però el màxim propietari —amb el 75% del capital— és el grup francès GDF Suez, que al seu torn està controlat per l'Estat francès, que n'és el principal accionista (36,7%). Agbar i els seus propietaris tampoc vol-

drien que Catalunya, on tenen un fabulós negoci captiu, sortís de l'euro. Per això no sorprèn que el president executiu d'Agbar, Àngel Simon (1957), digués públicament que no està gens preocupat pel procés polític a Catalunya i que només el preocuparia —que no és el cas, deia— una situació de transició que no assegurés «la confiabilitat amb

» Arribat el cas, les multinacionals i les grans empreses financeres farien servir el seu pes per evitar els efectes adversos d'un procés d'independència de Catalunya en l'àmbit monetari

les inversions que tu has fet». En euros, recordem-ho.

La lògica d'aquestes grans empreses en el supòsit d'independència de Catalunya no seria una altra que la d'assegurar-se que els seus negocis aquí pateixen el mínim possible, i això passaria per minimitzar els efectes d'una sortida de la UE, tot protegint els factors troncals de la interrelació econòmica catalano europea. Als exemples de les telecomunicacions i l'aigua hi podem afegir el del sector elèctric, liderat a Catalunya per Endesa. Aquesta companyia té la seu social a Madrid, però el centre de decisió real a Roma, on hi ha la seu de la companyia italiana Enel, propietària d'Endesa. Com passa en el cas de l'Estat francès i GDF Suez, l'Estat italià també controla Enel, a través de participacions directes i indirectes que sumen el 31,6% del capital.

Si repassem la llista dels grans assessors d'Endesa, com en el cas de Telefònica, hi trobem també personatges amb forts vincles amb el govern o els grans partits espanyols: José María Aznar, expresident espanyol, Pedro Solbes (1942) i Elena Salgado (1949), exministres d'Economia en governs del PSOE. Si, després de fer tot el possible per impedir la independència de Catalunya, no poguessin evitar-la, la defensa dels interessos d'Endesa —i, per tant, d'Enel— els portaria a treballar a

fons per mantenir l'economia catalana —amb un producte interior brut de més de 200.000 euros anuals— dins de l'àrea d'influència de l'euro. I perquè es pogués reincorporar al més aviat possible a la UE i a la UME, de ple dret, i amb totes les conseqüències. ◀

MÉS INFORMACIÓ

AMAT, Oriol (et al). *Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*. Barcelona: Col·legi d'Economistes de Catalunya, 2014.

DE LA FUENTE, Ángel i POLO, Clemente. *La cuestión catalana II. Balanzas fiscales y tratamiento fiscal de Cataluña*. Madrid: Instituto de Estudios Económicos, 2014.

DIRECCIÓN GENERAL DE RELACIONES ECONÓMICAS INTERNACIONALES. *Nota interna consecuencias económicas de una hipotética independencia de Cataluña*. Madrid: Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació, 2014.

FUNDACION FAES. *20 preguntas con respuesta sobre la secesión de Cataluña*. Madrid, 2014.

GUINJOAN, Modest, CUADRAS, Xavier i PUIG, Miquel. *Com Àustria o Dinamarca. La Catalunya possible*. Barcelona: Pòrtic, 2013.

SOY, Antoni. *Sortir de l'euro per sortir de la crisi?* Barcelona: Viena, 2013.

Por la convivencia democrática. Madrid: Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació, 2013.

Exposició itinerant

1837 • 1977

EL VALENCIANISME REPUBLICÀ

Més informació
www.irla.cat/expovalencianisme

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA